

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sooline digilõhe“
(ettevalmistav arvamus Euroopa Parlamendi taotlusel)**

(2018/C 440/06)

Raportöör: **Giulia BARBUCCI**

Ettevalmistav arvamus Euroopa Parlamendi taotlusel	kiri, 19.4.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	19.7.2018
Vastuvõtmine täiskogus	19.9.2018
Täiskogu istungjärk nr	537
Hääletuse tulemus	176/2/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Soolisel digilõhel on palju põhjuseid ning seetõttu tuleb meetmeid rakendada erinevates valdkondades: haridussüsteem lapsepõlvest täiskasvanueani, tööturg, töö- ja eraelu tasakaal, avalikud teenused ja üldine digilõhe. Soovitatakse kasutada **valdkonnaülest lähenemisviisi**, mis koondaks innovatsiooni eri aspekte (tehnoloogiline, sotsiaalne, kultuuriline jne).

1.2. Sooline digilõhe ei ole üksnes tehnoloogiline, vaid ka majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline küsimus, mida tuleb käsitleda mitmetasandiliste ja terviklike meetmete abil, et tegeleda soolise ebavõrdsuse kõige sügavamate sotsiaalsete ja kultuuriliste põhjustega.

1.3. Oluline on võtta meetmeid, et suurendada **naiste arvu teaduses, tehnoloogias, inseneerias ja matemaatikas (STEM)**, sest see võib parandada tingimusi ka teistes valdkondades ning majanduses ja ühiskonnas tervikuna. Samal ajal on oluline tunnustada IKT-alase hariduse ning valdkonnaüleste, ettevõtlus-, digi- ja **pehmete oskuste** (nagu empaatia, loovus ja keerukate probleemide lahendamine) suurenevat tähtsust kõigis valdkondades digiajastul. Valdkondadevaheline haridus ja inimkesksed oskused saavad oluliseks ning haridussüsteemides tuleks neid aspekte arvesse võtta.

1.4. On tähtis tagada kõigile digikirjaoskus ja -õpe, keskendudes eeskätt tüdrukutele, et kõrvaldada sooline digilõhe juba eos. Stereotüüpide võitmiseks on digivaldkonnas vaja ennekõike rohkem naissoost **eeskujusid**.

1.5. On vaja julgustada naisi töötama tehnilistel ja kõrgetel ametikohtadel, ületades selleks hariduslikud ja ametialased takistused ja stereotüübid, ning tagada elukestev digitaalne õpe, et vältida naiste tööturult kõrvalejäämist.

1.6. Iga haridusastme õpetajatele ja koolitajatele tuleb anda õiged vahendid IKT kasutamiseks õpetamisel, edendades demokraatiat ning kaasavat ja individuaalset haridus- ja koolitussüsteemi.

1.7. Selleks et vältida vaesuse üha suuremat levimist naiste hulgas, tuleb tagada õiglased töötingimused ja juurdepääs sotsiaalkaitsele⁽¹⁾. Ennekõike kehtib see juhutöödel põhineva majanduse puhul⁽²⁾. Selles kontekstis on oluline roll sotsiaaldialoogil ja kollektiivläbirääkimistel.

1.8. Naiste osakaal IKT arendajate hulgas võib aidata vältida võimalikku soolist kallutatust selliste tehnoloogiate kavandamisel.

1.9. Tuleb toetada naiste ettevõtlust, kõrvaldades takistused naiste juurdepääsule füüsilisest isikust ettevõtjana töötamisele ja edendades sotsiaalkaitse meetmete juurdepääsu ja nende kvaliteeti⁽³⁾.

1.10. Kontrollida tuleks nutikat töötamist ja kaugtööd, et vältida piiride hägustumist hoolduse, töö ja eraelu vahel.

1.11. Oluline on suurendada **puuetega naiste** osalemist tööturul, rakendades ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni⁽⁴⁾.

1.12. Avaliku sektori digiteerimine on hea võimalus hõlbustada naiste osalemist tööturul ja toetada hoolduskohustustega naisi ning kõrvaldada bürokraatlikud ja avalikele teenustele juurdepääsuga seotud takistused.

1.13. On oluline tegeleda **soostereotüüpide** probleemiga. Seda tuleb arvesse võtta kõikides poliitikameetmetes ja igas valdkonnas ning käsitleda tuleks selle kõige sügavamaid sotsiaalseid ja kultuurilisi põhjuseid.

1.14. Üks peamisi takistusi, millega naised puutuvad kokku veebitegevuses ja sotsiaalvõrgustikes, on **küberkiusamine**. Vaja on ratifitseerida ja kohaldada **Istanbuli konventsiooni** naistevastase vägivalla ja perversivägivalla tõkestamise ja sellega võitlemise kohta.

1.15. Kõikides riigi, Euroopa ja rahvusvahelise tasandi meetmetes tuleks arvesse võtta naiste diskrimineerimist digivaldkonnas, mis mõjutab negatiivselt ka majandust ja ühiskonda üldiselt.

1.16. Avaliku poliitika kujundamisel tuleb arvestada soolise perspektiiviga. Siinkohal võivad osutada kasulikeks vahenditeks **soopõhine eelarve ja sooline näidik**.

1.17. Komitee innustab Euroopa Komisjoni toetama **naiste digivaldkonnas osalemise töörühma** ja algatust **Digital4Her**. On oluline luua digivaldkonnas osalevate naiste Euroopa võrgustikud ja neid arendada, et edendada kogu ELis tüdrukute ja naiste osalemist digitaalhariduses ja digivaldkonna ametikohadel.

1.18. Euroopa Komisjon peaks soovitama ELi riikidel sätestada riiklikke sihte ja näitajaid, et olukorda jälgida (iga-aastane tulemustabel). Võimalikku paranemist või halvenemist tuleks mõõta ka Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi uuringute abil. Selles valdkonnas saaks **Euroopa poolaasta** protsessi raames anda liikmesriikidele **riigipõhiseid soovitusi**.

⁽¹⁾ SOC/581 – komitee arvamus teemal „Juurdepääs sotsiaalkaitsele“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 135).

⁽²⁾ The Social Protection of Workers in the Platform Economy („Platvormimajanduse töötajate sotsiaalkaitse“), Euroopa Parlament, 7.12.2017.

⁽³⁾ ELT C 173, 31.5.2017, lk 45.

⁽⁴⁾ Komitee arvamus teemal „Puuetega naiste olukord“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 20).

1.19. Asjakohaste tasandite sotsiaalpartnerid on võtnud eesmärgi suurendada võrdõiguslikkust hariduses ja tööturul, et kõrvaldada sooline digilõhe, ning nad täidavad selles olulist osa. Elukestvas õppes ja tööturul on eeskätt kollektiivlääbirääkimistel oluline roll, et käsitleda soorolle, edendada naiste osatähtsust otsuste langetamisel ja erinevates organites, toetada töö- ja eraelu tasakaalu ning kõrvaldada sooline palgalõhe⁽⁵⁾.

1.20. Komitee soovib Euroopa Parlamendil toetada neid soovitusi parlamendi järgmisel ametiajal, kuna teema on Euroopa tulevase arengu jaoks määrava tähtsusega.

2. Sissejuhatus

2.1. Sooline ebavõrdsus

2.1.1. Oma kõnes Euroopa Parlamendile Euroopa Komisjoni poliitiliste prioriteetide kohta sõnas Jean-Claude Juncker, et Euroopa Liidus ei tohi lubada **diskrimineerimist**, mistõttu on õigus ja põhiõigused komisjoni töö kümne poliitilise prioriteedi hulgas. **Sooline võrdõiguslikkus** on osa sellest valdkonnast, ehkki põhiõiguste hartal on juba sellega seoses oluline osa, sätestades, et „naiste ja meeste võrdõiguslikkus tuleb tagada kõikides valdkondades, kaasa arvatud tööhõive, töö ja palk“⁽⁶⁾. Euroopa Komisjoni digitaalrajanduse ja -ühiskonna volinik Mariya Gabriel andis hiljuti ülevaate meetmetest, mis on osa tema strateegiast hõlbustada naiste suuremat osalemist digivaldkonnas. Seega on vaja tagada IT ettevõtjate allkirjastatud algatuse **Digital4Her** deklaratsiooni järelemeetmed, et tagada kaasav ja sooliselt tasakaalustatud töökultuur ja -keskkond.

2.1.2. Naisi diskrimineeritakse jätkuvalt nii tööturul kui ka ühiskonnas üldiselt. **Soolise võrdõiguslikkuse indeks**, millega mõõdetakse ebavõrdsust töö, aja, raha, teadmiste, võimu, vägivalda ja tervise valdkonnas, osutab arengu aeglusele nendes valdkondades: indeks suurenes 62 punktilt 2005. aastal 65 punktini 2012. aastal ja 66,2 punktini 2017. aastal⁽⁷⁾. Seesugusel diskrimineerimisel on palju põhjuseid. Diskrimineerimisest tuleneva tasakaalustamatuse kõrvaldamist silmas pidades hõlmab **Euroopa sotsiaalõiguste samba** esimene peatükk võrdseid võimalusi ja võrdset juurdepääsu tööturule, tunnustades asjaolu, et sooline võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused on valdkonnad, milles diskrimineerimine on sagedasem.

2.1.3. **Sooline digilõhe** on naiste diskrimineerimisest tulenev ebavõrdsuse vorm, mis kujutab endast tõenäoliselt talumatut takistust naiste osalemisele Euroopa ja üleilmsel tasandil. See aeglustab tulevikus Euroopa majanduskasvu, mida iseloomustab digiteerimine. Praegu kasutavad 68 % meestest ja 62 % naistest arvutit ja interneti regulaarselt, 33 % meestest ja 18 % naistest paigaldavad oma seadmetesse tarkvara ning 47 % meestest ja 35 % naistest kasutavad veebipõhiseid pangateenuseid⁽⁸⁾. Ehkki üle poole ülikoolilõpetajatest on naised, on nad jätkuvalt alaesindatud teaduse ja IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) erialadel. Naised moodustavad ligikaudu kolmandiku kõikidest selle sektori töötajatest, seejuures on protsentuaalne osakaal erinev sõltuvalt konkreetsest tööst (8 % tarkvara puhul, 54 % madalama taseme ametikohtadel IT-valdkonnas). Käesoleva arvamuse eesmärk on teha soovitusi ja ettepanekuid, et **kõrvaldada haridussüsteemi ja tööturuga seotud tasakaalustamatus**.

2.1.4. Naistel on suuremaid raskusi interneti kasutamisel **küberkiusamise** tõttu: tüdrukud on palju sagedamini **internetis ahistamise** sihtmärgid (EIGE andmetel on 51 % naistest ja 42 % meestest internetis ahistamise ohvrid)⁽⁹⁾. Vaja on ratifitseerida ja kohaldada **Istanbuli konventsiooni** naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise ja sellega võitlemise kohta.

⁽⁵⁾ Euroopa sotsiaalpartnerid ETUC, BusinessEurope, CEEP ja UEAPME „A Toolkit for Gender Equality in Practice“.

⁽⁶⁾ III peatükk, artikkel 23.

⁽⁷⁾ EIGE, soolise võrdõiguslikkuse indeksi 2017. aasta aruanne.

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2018. aasta resolutsioon.

⁽⁹⁾ EIGE, „Youth, digitalisation and gender equality: opportunities and risks of digital technologies for girls and boys“, 2018 (avaldatakse lähiajal).

2.2. Digiteerimine ja digilõhe

2.2.1. Digiteerimine ei ole üksnes tehnoloogiline, vaid ka majanduslik, ühiskondlik ja kultuuriline protsess.

2.2.2. Euroopa Komisjoni uuringu⁽¹⁰⁾ kohaselt võib digiteerimine lisada Euroopa Liidu SKPsse 415 miljardit eurot aastas ning naiste ulatuslikum töötamine digitookohtadel võib lisada liidu SKPsse 16 miljardit eurot aastas. Samal ajal on ettevõtetel raskusi IKT spetsialistide värbamisega ning seetõttu on digivaldkonnas rohkem ruumi tööhõive ja parema hariduse jaoks.

2.2.3. Digilõhe ei tähenda mitte üksnes piiratud juurdepääsu internetiühendusele, vaid ka IKT vahendite kasutamiseks vajalike põhioskuste puudumist. Digilõhe üks tahke on **sooline digilõhe**. Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu sooliselt eristatud andmed 91 riigi kohta osutasid 2017. aastal, et naiste puhul oli üldine interneti levik 44,9 % ja meeste puhul 50,9 %. Eurostati andmete kohaselt oli 2017. aastal internetiühendus 71 % naistest ning 74 % meestest ning internetipanka kasutas 49 % naistest ja 54 % meestest⁽¹¹⁾. On oluline käsitleda seda küsimust nii tööturu kontekstis, kuna digiteerimine hõlmab kõiki töötajaid, kui ka kasutaja seisukohast, sest tehnoloogiavõimalusi kasutavad kõik.

2.2.4. Sageli on digilõhe seotud muud laadi diskrimineerimisega, näiteks etnilisse vähemusse kuulumine, maapiirkonnas elamine, rändajastatus, puuete olemasolu ja vaesus. Tehnoloogia võib aidata neid takistusi ületada, muutes maailma kõigi jaoks kaasavamaks, ent kui seda protsessi ei juhi sotsiaalsed osalejad, võib tehnoloogia nimetatud takistusi hoopis suurendada.

2.2.5. Sooline digilõhe on majanduslik, sotsiaalne, ühiskondlik ja kultuuriline küsimus, mida tuleb käsitleda mitmetasandiliste ja terviklike meetmete abil, sest see viib üha suurema soolise ebavõrdsuseni. Soolist ebavõrdsust tuleb arvestada kõikides strateegiates ja igas valdkonnas ning käsitleda tuleks selle kõige sügavamaid sotsiaalseid ja kultuurilisi põhjuseid.

2.2.6. Lisaks on soo seisukohast huvitav küsimus digiteerimise kvalitatiivne mõju oskustega seotud vajadustele, kuna naised on rohkem esindatud ühtedel ja vähem teistel töökohtadel, sealhulgas STEMi (teadus, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika) valdkonnas. On tarvis võtta meetmeid, et naiste arvu STEMi valdkonnas suurendada.

2.2.7. Seejuures on aga ka tähtis tunnistada pehmete oskuste suurenevat tähtsust kõikides sektorites digiajastul. Tehisintellekti ja asjade interneti põhiomadus on see, et masinad on muutumas tundlikumaks ja arukamaks ning selle tulemusel on inimitõdjõud asendamatu üksnes siis, kui see suudab pakkuda konkurentsi tänu tegelikele inimeskustele, näiteks suutlikkus muutustega kohaneda ja koostööd teha. Võrreldes poistega on tänapäeva ühiskonnas tüdrukud need, kellele õpetatakse empaatiat, loovust ja keerukate probleemide lahendamist ja kes kasutavad seda rohkem⁽¹²⁾. Soovitatakse kasutada mitut valdkonda hõlmavat ja innovatsiooni eri aspekte (tehnoloogiline, sotsiaalne, kultuuriline jne) koondavat lähenemisviisi, mis ei aita pelgalt toime tulla riskidega, vaid ka kasutada ära digiteerimise võimalusi naiste jaoks.

2.2.8. Erilist tähelepanu tuleb pöörata puuete inimestele, ennekõike naistele, kelle olukord on halvem kui puueteta naiste oma⁽¹³⁾. Seetõttu on oluline „tagada, et puuetega naistel ja tüdrukutel on võrdne juurdepääs IKT vahendite eri osistele ja infoühiskonnale“⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Vessela Karloukovska, sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, naiste digivaldkonnas osalemise töörühm, Euroopa Komisjon.

⁽¹¹⁾ Eurostati andmed.

⁽¹²⁾ Martha Ochoa (UNi Global Union) „The path to genderless digitalisation“ („Tee sootu digiteerimise suunas“).

⁽¹³⁾ Komitee arvamus teemal „Puuetega naiste olukord“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 20), punkt 2.1.

⁽¹⁴⁾ Samas, lõik 5.3.6.

3. Sooline digilõhe haridussüsteemis

3.1. Haridussüsteem on peamine käsitlemist vajav poliitikavaldkond. Võrreldes 2011. aastaga asub IKT-alast kõrgharidust omandama vähem naisi⁽¹⁵⁾. Naiste digikirjaoskuse ja -oskuste parandamine kõikidel tasanditel on seega oluline, et võimaldada neil ühiskonna arengus aktiivselt osaleda, saada kasu digiteerimisest tulenevatest võimalustest ja vältida kõrvalejäämist. Puuetega naistel peaks olema õigus kaasavale ja kvaliteetsele haridusele. Tarvis on kõrvaldada kultuurilised ja keelelised stereotüübid, pakkudes tüdrukutele teistsuguseid eeskujusid, eeskätt meediasektoris. Samuti **saab IKT vahendeid kasutada õpetamisel ja koolitundides**.

3.2. **Põhihariduses** on oluline tagada igäihele digikirjaoskus ja -haridus, et tagada tulevaste meeste ja naiste kohanemisvõime kiiresti arenevate tehnoloogiavõimalustega. Rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) kohaselt, millega hinnatakse 15aastaste haridustulemusi OECD riikides, soovib STEMi valdkonnas karjääri teha ligikaudu neli korda rohkem poisse kui tüdrukuid⁽¹⁶⁾. EIGE uuringu kohaselt soovib kogu ELis IKT-spetsialistina töötada 3–15 % teismelistest poistest, ent IKT-spetsialistidena soovis töötada 1–3 % teismelistest tüdrukutest üksnes neljas ELi riigis. Isegi kui noorte digioskused ELis on poiste ja tüdrukute vahel võrdsed, on poisid oma digioskustes enesekindlamad ning see on järjekordne väärarusaamadest ja soolistest stereotüüpidest tulenev probleem⁽¹⁷⁾. „Komitee tuletab liikmesriikidele meelde vajadust investeerida mittediskrimineerivatesse ja kaasavatesse haridussüsteemidesse.“⁽¹⁸⁾

3.3. On oluline koolitada koolitajaid kasutama **õpetamisel IKT vahendeid**. Esmatähtis on keskenduda tüdrukutele, et kõrvaldada soolise digilõhe põhjused ning edendada kaasavat ja individuaalset haridus- ja koolitussüsteemi. Lisaks võivad digivahendid aidata vähendada õpetajate ja koolitajate halduskoormust⁽¹⁹⁾.

3.4. **Valdkonnaüleses kesk- ja kõrghariduses** õpib STEMi erialadel endiselt vähem tüdrukuid kui poisse, vähem kui üks viiest IKT eriala lõpetanut on naine⁽²⁰⁾. **Oluliseks muutuvad ka valdkonnaülene haridus ja inimkesksed pehmed oskused**.

3.5. **Kihtkursusi ja kutseharidust ja -õpet** tuleb edendada ja arvesse võtta tüdrukute juurdepääsu tehnilisele õppele ja väljaõppele töökohal⁽²¹⁾.

4. Sooline digilõhe tööturul

4.1. Oluline on innustada naiste töötamist tehnilistel ja juhtivatel töökohtadel, kõrvaldades haridus- ja ametialased takistused ja stereotüübid. Naiste suurem osalemine IKTs võib sektorile, aga ka kogu majandusele ja ühiskonnale kasuks tulla.

⁽¹⁵⁾ „Women in the Digital Age“ („Naised digiajastul“), Euroopa Komisjon, 2018.

⁽¹⁶⁾ Dr Konstantina Davaki, uuringu „The underlying causes of the digital gender gap and possible solutions for enhanced digital inclusion of women and girls“ („Soolise digilõhe aluspõhjused ja võimalikud lahendused naiste ja tüdrukute suuremaks digitaalseks kaasamiseks“) autor.

⁽¹⁷⁾ Lina Salanauskaite, Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE).

⁽¹⁸⁾ Komitee arvamus teemal „ELi tegevuskava aastateks 2017–2019. Soolise palgalõhe vähendamine“, lõik 4.4 (ELT C 262, 25.7.2018, lk 101).

⁽¹⁹⁾ Ekaterina Efimenko, Euroopa Ametiühingute Hariduskomitee (ETUCE).

⁽²⁰⁾ Vessela Karloukova, sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, naiste digivaldkonnas osalemise tööühm, Euroopa Komisjon.

⁽²¹⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 161, ELT C 434, 15.12.2017, lk 36.

4.2. Soolise digilõhe ületamiseks tööturul on esmatähtis sotsiaalpartnerite roll ettevõtte, riigi ja Euroopa tasandil. Sotsiaaldialoog ja kollektiivlääbirääkimised võivad pakkuda vastuvõetavaid lahendusi, võttes arvesse nii tööandjate kui ka töötajate vajadusi⁽²²⁾. Naiste suurem osakaal STEMi valdkonnas ja juhtivatel töökohtadel võib samuti aidata vähendada soolist palgalõhet.

4.3. Elukestev õpe on esmatähtis, et vältida tööturult kõrvale jätmist ja eriti oluline on see naiste puhul. Sotsiaalpartneritel on siinkohal määrav roll.

4.4. Tööturu polariseerimine ja juhutöödel põhinev majandus: isegi kui masinad võiksid tehnilisest seisukohast madalat kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti asendada (nii käsi- kui ka ajutöö, seoses asjade interneti, andurite, tehisintellekti tehnoloogiaga), võib ettevõtetel uutesse masinatesse investeerimise asemel olla lihtsam võtta madala palgaga inimesi ebakindlatele töökohtadele, kus ei tagata õigusi. See ongi juba nii juhutöödel põhineva majanduse puhul. Erinevalt tavapäraest töövormidest ei tagata nendes olukordades mingit sotsiaalkaitset:⁽²³⁾ seda laadi töö mitteametliku olemuse tõttu valitseb oht, et naised lähevad traditsioonilisel sotsiaalkaitset pakkuvalt tööhõivelt üle juhutöömajandusele, mis on kergemini kättesaadav ja võimaldab sageli tööaega lihtsamini hallata. Selleks et vältida vaesuse levimist naiste seas,⁽²⁴⁾ tuleb tagada õiglased töötingimused ja kõik sidusrühmad peaksid edendama kvaliteedipõhist arengumudelit. Siinkohal on sotsiaalpartneritel ja kollektiivlääbirääkimistel otsustav roll⁽²⁵⁾.

4.5. Tehnoloogia ei ole neutraalne: tarkvara või algoritm peaks vähendama inimprotsessidele või otsustele omast subjektiivsust, aga kui sellesse on programmeeritud kultuuriline eelarvamus (näiteks sooline kallutatus), siis kordab see alati (mitte ainult juhuslikult) seda laadi diskrimineerimist struktuurset. Sellepärast peaksid nende süsteemide väljatöötamisega tegelevad inimesed olema võimalikult erineva taustaga. Praegu on üksnes 17 % IKT valdkonnas töötavast 8 miljonist inimesest naised⁽²⁶⁾ ning lisaks otsustab ELis tehnoloogiaavaldkonda tööle jääda üksnes 20 % 30aastastest ja vanematest naistest, kellel on IKT-alane kõrgharidus⁽²⁷⁾. **Naiste osalemise suurendamine nendel töökohtadel** ja sellest tulenev mitmekesisus võib aidata ületada sellistesse tehnoloogiatesse sisseprogrammeeritud kallutatust.

4.6. Nn klaaslae purustamine digitaalsema majandussüsteemi nimel: üksnes 32 % majandusvaldkonna juhtidest on naised,⁽²⁸⁾ ehkki on tõendatud, et ettevõtetes, kus naised on otsuseid langetavatel ametikohtadel, on tavaliselt paremad, horisontaalsemad, mitmekesisust ning loovat ja uuenduslikku mõtlemist soodustavad juhtimistavad. Järelikult on ettevõttele uuendusvõime mõistes kasulik arendada soopoliitikat, et edutada naisi ettevõttes kõige kõrgemale tasandile. Ulatusliku kohaldamise korral toob see kasu kogu majandussüsteemile.

4.7. Euroopa tootmissüsteem koosneb peamiselt VKEdest, kellel on suuremaid raskusi uutesse tehnoloogiatesse investeerimisel. Samal ajal hõlbustavad digitaal tehnoloogia võimalused mikroettevõtlust. Mõne digitaalse vahendi kaudu (näiteks e-kaubandus) on mikroettevõtjatel võimalik jõuda üleilmsetele turgudele ning üldiselt kõrvaldada takistused füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise teel. „European Start-up Monitor“ teise väljaande kohaselt on üksnes 14,8 % idufirmade asutajatest naised⁽²⁹⁾. See probleem on seotud nõrgemate äriühingute, stereotüüpide ja ebapiisava rahalise toetusega. Digiteerimine võib luua naisettevõtlusele soodsa keskkonna. Tuleb tagada haridus- ja tugiteenused, et naised saaksid olemasolevaid digitehnoloogia võimalusi kasutades oma ettevõtte rajada.

⁽²²⁾ Komitee arvamus teemal „ELi kontseptsioonid ülemineku juhtimiseks digiteeritud töömaailmas“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 15).

⁽²³⁾ Komitee arvamus teemal „Euroopa raamdirektiiv piisava miinimumsissetuleku tagamiseks“ (vastuvõtmine detsembri täiskogu istungil) ja „Juurdepäas sotsiaalkaitsele“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 135).

⁽²⁴⁾ Mary Collins, Euroopa naiste surverühm (EWL) (ELT C 129, 11.4.2018, lk 7).

⁽²⁵⁾ Vt nt Euroopa sotsiaalpartnerite lepingud, aga ka ettepanek võtta vastu direktiiv töö- ja eraelu tasakaalustamise kohta ning Euroopa sotsiaalõiguste samm.

⁽²⁶⁾ Vessela Karloukovska, sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, naiste digivaldkonnas osalemise töörihm, Euroopa Komisjon.

⁽²⁷⁾ Mary Collins, Euroopa naiste surverühm (EWL).

⁽²⁸⁾ Vessela Karloukovska, sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, naiste digivaldkonnas osalemise töörihm, Euroopa Komisjon.

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi tellimisel korraldatud uuring „Women in the digital age“ (Naised digiajastul).

5. Digiteerimine ning töö- ja eraelu tasakaal

5.1. EIGE uuringu kohaselt on IKT töökohtadel tööpäev pikem kui muudes sektorites⁽³⁰⁾. Esimene lahendamist vajav probleem on seega hooldustöö jagamine meeste ja naiste vahel. On oluline võtta meetmeid hooldustöö võrdsemaks jagamiseks meeste ja naiste vahel, muu hulgas lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamist käsitleva direktiivi ettepaneku vastuvõtmise kaudu⁽³¹⁾.

5.2. Nutikat töökorraldust ja kaugtööd käsitletakse sageli töö ja eraelu tasakaalustamise vahenditena, võttes arvesse nii kaasnevaid ohte kui ka võimalusi. Kui nutikas töökorraldus võib aidata töötajatel oma eraelu hallata (eeskätt kõrvaldades tööle ja töölt liikumisele nõ raisatud aja), on ka tõsi, et kui seda ei hallata õigesti, siis võib nutikas töökorraldus viia hoolduse, töö ja vaba aja vaheliste piiride hägustumiseni. Nutikat töökorraldust tuleks hallata konkreetsete ettevõtte tasandil sõlmitud kollektiivlepingute kaudu, et kohendada seda kultuurikonteksti, tootmisvahendite ja töökorraldusega. Pikas perspektiivis võib nutikas töökorraldus muuta ka seda, kuidas inimesed linnades (ja maapiirkondades) ja sotsiaalruumis elavad.

5.3. Digivahendid võivad pakkuda ka võimalust nendele, kes on tööturul välja jäetud. Need vahendid võivad lisaks hõlbustada naiste osalemist tööturul. Puuetega naised on aga tööturul palju suuremal määral kõrvale jäetud⁽³²⁾. Seetõttu on oluline rakendada ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni⁽³³⁾.

6. Avaliku sektori digiteerimine

6.1. Oodatava eluea pikenedamise ja madala sündimuse tõttu on Euroopa elanikkond vananemas ja keskealiste naiste hooldustöö koormus suureneb. Kuigi on tähtis saavutada hooldustöö võrdne jagamine meeste ja naiste vahel, on samuti oluline tunnustada, et digiteerimine ja eeskätt robotika avalikus sektoris pakuvad suurt võimalust, et hõlbustada naiste osalemist tööturul ning aidata naisi igasuguste hoolduskohustuste täitmisel.

6.2. Robotika abil saab hooldustöö kõige raskemaid ülesandeid automatiseerida või kergendada (näiteks puudega inimese transport), aidata kaasa vigastatud inimeste taastumisele, ennetada haigusi jne. Need tehnoloogiad parandaksid kogu ühiskonna ja ennekõike naiste elukvaliteeti ja osalemist tööturul kahel viisil: see võib kergendada tööd isiku hoolduse teenuste sektoris, kus naiste osakaal on väga suur, ning võib aidata naisi, kes osutavad tasustamata hooldusteenuseid, ent üksnes siis, kui selline tehnoloogia on kättesaadav ja tagatud kõikidele, kes seda vajavad.

6.3. Digitehnoloogia võib tugevalt mõjutada ka kõiki avalike teenustega seotud bürookraatlikke menetlusi. Mõnes riigis rakendatakse seda laadi tehnoloogiat juba ulatuslikult, luues kordumatu digitaalse identiteedi kõikide avaliku sektoriga seotud menetluste jaoks (maksud, tervishoid, haridus jne). Selle protsessi laiendamine võib parandada elukvaliteeti, ent lisaks on oluline teada (ja vältida) riske, mis on seotud ühe osaleja tagatava andmetöötlusega (isegi kui see on riigiasutus), samuti privaatsuse, küberturvalisuse, läbipaistvuse ja eetikaga⁽³⁴⁾.

6.4. Avalik haldus peaks koostama kõigi teenuste ja tegevuste jaoks soopõhised eelarved, et edendada võrdõiguslikkust ja võtta arvesse poliitikameetmete mõju naistele. Iga investeerimisotsuse tegemisel tuleks võtta arvesse soolist näidikut kolmes valdkonnas: sooline võrdõiguslikkus töökohal, naiste juurdepääs kapitalile ning naistele kasutoovad tooted ja teenused.

⁽³⁰⁾ Lina Salanauskaite, Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE).

⁽³¹⁾ COM(2017) 253.

⁽³²⁾ Komitee arvamus teemal „Puuetega naiste olukord“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 20), punkt 5.4.1.

⁽³³⁾ Komitee arvamus teemal „Puuetega naiste olukord“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 20), punkt 1.2, ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon.

⁽³⁴⁾ Digital Public Services (e-Government and e-Health) („Digitaalsed avaliku sektori teenused (e-valitsus ja e-tervis)“).

6.5. Kuigi mõnes riigis on avaliku sektori digiteerimine juba kõrgel tasemel, on see teistes riikides alles algetapis ning see võib soolist perspektiivi silmas pidades olla võimalus koolitada ja värvata avalikus sektoris rohkem naisi.

6.6. Digiteerimise arendamiseks on vaja ilma geograafilise diskrimineerimiseta teha kättesaadavaks vajalik taristu, nagu lairibaühendus või 5G ühendus.

Brüssel, 19. september 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER
